

Posudek vedoucí na diplomovou práci Mgr. Julie Kochové *Ústavní péče v Československu po roce 1948*

Julie Kochová si jako téma své diplomové práce zvolila ústavní péči v Československu po roce 1948, konkrétně se snažila zachytit a analyzovat každodennost života v takových zařízeních nejen z perspektivy tehdejších dětí, ale též jejich vychovatelů. Velkou roli v jejím výběru sehrálo její vlastní zaměstnání, ve kterém se danou problematikou aktivně zabývá.

Toto výzkumnické postavení jí sice na jednu stranu dopomohlo ke znalosti problematiky a obecnému předporozumění „terénu“, na druhé straně však v několika případech ovlivnilo její vztah s narátory. Autorka práce však zejména z toho plynoucí limity kontinuálně reflektovala a i s ohledem na nadprůměrný počet narátorů, kteří jí byli ochotni poskytnout rozhovor (a souhlas s jeho použitím), lze konstatovat, že se jí tuto nesnadnou pozici podařilo zvládnout.

Autorka oslovila 39 potenciálních narátorů, rozhovory nakonec realizovala s 15 z nich, přičemž v práci využila 24 rozhovorů se 13 narátory. Z jednoznačně vysvětlených důvodů pak všechny orálněhistorické prameny anonymizovala. Samotná analýza a interpretace rozhovorů je navíc pevně podložena hutným archivním výzkumem a pečlivou rešerší sekundární literatury, což autorce pomohlo nahlédnout širší kontext prosazení a mnohaletého uskutečňování ústavní péče v Československu. Při vědomí problematiky tématu dětství (a to zejména v takovémto výzkumu) navíc pracuje i se základními psychologickými pojmy, které jí pomáhají pochopit vytváření vzpomínek na dětství ve spojení s možnou traumatizující zkušeností z tohoto formativního období lidského života.

Jádro výzkumu však zcela jasně spočívá v orální historii a – což oceňuji především – v interpretaci témat, která vzešla teprve z provedených rozhovorů a nebyla tudíž autorkou stanovena předem. Navíc tím, že se autorka neomezuje pouze na jednu skupinu, ale staví vedle sebe jak někdejší děti, tak vychovatele, otevírá celou řadu témat, která výzkumně nejlépe „fungují“ právě ve vzájemné komparaci či komplementaci. Zároveň k nim Julie Kochová přistupuje citlivě, vědoma si složitosti i závažnosti tématu, a také významu toho, že se jedná o vůbec první orálněhistorický výzkum v této oblasti. Práce je navíc napsaná velice precizně, má promyšlenou strukturu i jasnou argumentaci.

Po výčtu superlativů se však sluší ještě uvést několik poznámek či otázek k diskuzi při obhajobě:

- Autorka na několika málo místech přebírá hovorové výrazy svých narátorů (např. na straně 57 píše, že matka narátorky byla „zavřená“), což v odborných textech není vhodné.
- Na straně 23 autorka uvádí: „V jednom případě bylo nutné, aby oba rozhovory proběhly přes Skype – narátor v současné době žije mimo Evropu.“ Podle tabulky na str. 31 by se mělo jednat o někdejší „dítě“. Mohla by autorka tuto svou zkušenost dále rozvést? Bylo natáčení rozhovoru přes Skype jiné než osobně a případně v čem? Setkala se autorka již někdy s tímto narátorem, nebo se skutečně jednalo o vůbec první „setkání“ právě prostřednictvím videohovoru? Má podle ní toto nahrávání „dálkových“ rozhovorů v české orální historii šanci na širší prosazení, či zůstane spíše marginální?
- Autorka končí svou práci slovy: „O to více z rozhovorů vyčnívá snaha oslovených vychovatelů a síla dětských narátorů hledat uprostřed tohoto zvráceného systému „lidštější“ cestu. Jejich přístup chci vyzdvihnout. Velmi bych si přála, aby se závěry mé

práce necítili dotčeni. Skutečně – desítky tisíc dětí vystavených hranicím ústavní péče nebyly selháním jednotlivců, ale selháním celého státního systému.“ (str. 131) Setkala jste se již s nějakými reakcemi na svou práci ze strany narátorů či kolegů?

Závěrem: Julie Kochová ve své práci dle mého názoru jednoznačně prokázala, že je schopna samostatně zvládnout (orálně) historický výzkum a následně ho zpracovat do odborného textu na vysoké úrovni. Práci s radostí doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm **výborně**. Domnívám se, že práce by mohla být dále publikována.

V Praze dne 22. 8. 2018

Mgr. Jana Wohlmuth Markupová